

<https://rb.gy/2izgd3>

Μαρίνα Φουντουλάκη

Η βιβλιοθήκη κι εγώ προσωπικά επιθυμούμε ν' αφιερώσουμε όλα αυτά που είδατε όλες, αυτές τις συζητήσεις, αυτή τη δουλειά τον κόπο του Σταύρου, του Julien και των συνεργατών τους να την αφιερώσουμε σε κάποιες γυναίκες, τις γυναίκες που δεν έγιναν ποτέ πρωταγωνίστριες των ταινιών του Ψυλλάκη, που δεν έγιναν ποτέ πρωταγωνίστριες καμιάς άλλης ταινίας, στο λενιώ του Φουντουλάκη που τον βοήθησε ???, την Τασία του Ρεμουντάκη που ήτανε το λυχνάρι του, και ξυπνούσε τα βράδια και του διάβαζε γιατί εκείνος 26 χρόνια όπως λέει στην αυτοβιογραφία του δεν έχει δει βιβλίο, συγχωρέστε με λέει στον κόσμο, συγχωρέστε με για 26 χρόνια δεν έχω δει βιβλίο, την τασία λοιπόν το λυχνάρι του Ρεμουντάκη και κυρίως την Ghristiane Grivel, η οποία θα μπορούσε να πηγαίνει στα νησιά αλλά δεν πήγαινε, καθόταν στην Αγία Βαρβάρα και βοηθούσε τον άντρα της. Επίσης αφιερώνουμε όλα αυτά, τις σκέψεις, τα συναισθήματά μας, στη Σωσώ, τη νύφη του Μανώλη, στη Σωσώ που ήξερε και δεν μίλησε και έφυγε ένα Σάββατο του Λαζάρου, πριν από 3 ακριβώς χρόνια. Αφιερώνουμε επίσης στη Μαρία τη ? τη γειτόνισσα του Μανώλη του Φουντουλάκη που δεν φοβότανε και πήγαινε στην κουζίνα τους και του τύλιγε τα ντολμαδάκια, γιατί τα χέρια του ήτανε άχρηστα από την ασθένεια και αφιερώνουμε στις τρεις γειτόνισσες, συγχωριανές του Μανώλη μου έμειναν αφίλητες και ανύπαντρες γιατί είχανε λεπρό στην οικογένεια τους. Και αφιερώνουμε τέλος και πως αλλιώς άλλωστε στην κόρη του Μανώλη, στη μνήμη της κόρης του Μανώλη, την Τίνη τη γιατρό η οποία άκουσε τη συμβουλή του πατέρα της και δεν έδινε μόνο την επιστημοσύνη της αλλά έδινε κι ένα τεράστιο χαμόγελο όπως της ζήτησε ο μπαμπάς της. Σταύρο και Julien γεια στα χέρια σας...

Ευαγγελία Κρανιώτη

Σταύρο μου η ταινία είναι εξαιρετική, ένα εργόχειρο. Βρίσκεσαι στο απόγειο της τέχνης σου.

Σ' ευχαριστώ γι αυτό που μας προσέφερες.

Ο δε Julien είναι ένας Άνθρωπος με άλφα κεφαλαίο.

Και χθες, όλοι εμείς που είδαμε την ταινία σας βγήκαμε καλύτεροι άνθρωποι από την αίθουσα.

Μπράβο και πάλι μπράβο σε όλους σας,

ΥΓ. Όσο για το αρχαιακό υλικό που τόσο τρυφερά γίνεται μίτος της Αριάδνης...

Αδύνατον να ξεχάσω αυτά τα σμιλεμένα πρόσωπα με φόντο τις τριανταφυλλίες,

τις γαζίες, τους κήπους σαν σε όνειρο. Όταν τα πούμε από κοντά θα σου πω κι άλλα

γιατί ταρακουνήθηκα από την αγάπη αυτών των ζευγαριών και τις γυναίκες εκτός κάδρου.

Μανώλης Παπουτσάκης

Να πάτε να δείτε την ταινία του Stavros Psillakis. Είναι βαθιά ανθρώπινη, συγκινητική, πατάει πάνω στην κρητική ψυχή που ευτυχώς ακόμα αναγνωρίζω, εκφράζεται με απλότητα και ουσία ο Σταύρος, ξαναφέρει στο προσκήνιο αξίες που τείνουμε να ξεχάσουμε, καμιά υπερβολή και φλυαρία και όλα αυτά δοσμένα μέσα από έναν "ξένο" πρωταγωνιστή που είναι πιο Έλληνας από πολλούς Έλληνες. Αν ο κινηματογράφος έχει ως σκοπό πέρα από την αισθητική απόλαυση να κάνει τους ανθρώπους καλύτερους, τότε ο Σταύρος το καταφέρει αυτό στο ακέραιο.

Την ίδια στιγμή που ο κόσμος σήμερα γίνεται πιο σκληρός, πιο διαιρεμένος, πιο άνισος, γεμίζει με διακρίσεις και απομονώσεις, η ταινία είναι ένα χάδι στην ανθρωπιά και μια υπενθύμιση για το πώς μπορούμε να κοιτάμε τον "άλλο" με τα μάτια της ψυχής.

Να πάτε να δείτε την ταινία.

Σε ευχαριστούμε, Σταύρο..

Αλέξανδρος Αρδαβάνης

Ήταν μέθεξη φίλε!

Ρένα Ξωκά

Σταύρο! Τι εξαιρετικό δημιούργημα ήταν αυτό! Όλο! Να σαι καλά να μας φροντίζεις!!

Μαρία Μπούρη

Καλημέρα κ. Σταύρο, βαθύτατα συγκινημένη από την ταινία.....: δεν πρόκειται μόνο για "κάτι παραπάνω" από την προσφορά, αλλά για το φως μιας ψυχής που τη διαπέρασε γιατί εκείνη δεν φοβήθηκε τις ρωγμές (όπως μας έλεγε κι ο Μανιάτης..). Θέλω να πω ευχαριστώ και συγχαρητήρια, τα λέω αλλά μου φαίνονται λέξεις φτωχές... Θα ήμουν επίσης ευγνώμων αν μπορούσα να γράψω δυο σύντομα λόγια στον Ζυλιέν (ως θεατής αλλά και ως συνάδελφος που έχει εργαστεί με ανιάτους), δεν ξέρω αν είχατε ένα μέιλ...Χίλια ευχαριστώ για όλα!

Αρίσταρχος Παπαδανίηλ

Αν επιλέγοντας να δείτε μία ταινία στο σινεμά, πρώτο ζητούμενό σας είναι η εμπειρία θέασης βιωμάτων και ιστοριών, που θα φωτίσουν τη ζωή και την ψυχή σας, τότε σπεύσατε στον [Danaos Cinema](#) να δείτε τις ΣΜΙΛΕΜΕΝΕΣ ΨΥΧΕΣ του [Stavros Psillakis](#).

«Υιοθετώντας τη γλώσσα των Ελλήνων υιοθέτησα ασυνείδητα και τη σκέψη τους» λέει εύγλωττα κάποια στιγμή ο Ελβετός οδοντίατρος, Ζουλιέν Γκριβέλ, ο οποίος -μαζί με την χαμογελαστά φωτεινή σύζυγό του, Κριστιάν- για 26 χρόνια (1972-1998), ερχόταν στην Αθήνα δύο φορές τον χρόνο και φρόντιζε, δωρεάν, τα δόντια των χανσενικών (λεπρών) στο Νοσοκομείο Λοιμωδών Νόσων «Η Αγία Βαρβάρα».

«Ξέρεις φίλε, με αυτές τις δοκιμασίες βγαίνει όμορφα σμιλεμένη η ψυχή του ανθρώπου», φιλοσοφεί ο πρώην χανσενικός Μανώλης Φουντουλάκης, εμπνέοντας τον τίτλο της ταινίας.

«Σταύρο και Ζουλιέν, γεια στα χέρια σας, γεια στις ψυχές σας», χαιρέτισε εύστοχα η «προξενήτρα» Μαρίνα Φουντουλάκη, ψυχή της βιβλιοθήκης «Μανώλης Φουντουλάκης» και ανιψιά του.

Βίντεο και στιγμιότυπα από τη χθεσινή πρεμιέρα παρουσία των δημιουργικών συντελεστών.

Αγγελική Τόμπρου

ΣΜΙΛΕΜΕΝΕΣ ΨΥΧΕΣ. ΜΗΝ ΤΟ ΧΑΣΕΤΕ δε χρειάζεται τίποτα άλλο να πούμε.. Αριστούργημα

Ρέα Σταθοπούλου

"Σιγανά και ταπεινά", όπως το συνηθίζει, ο Stavros Psillakis κατάφερε να μας καθηλώσει παρουσιάζοντας όλο το μεγαλείο των ηρώων της τελευταίας ταινίας του:

Του Ελβετού οδοντίατρου Ζυλιέν Γκριβέλ, ο οποίος περνούσε για πολλά χρόνια τις διακοπές του στην Ελλάδα, και φρόντιζε δωρεάν τα δόντια των ανθρώπων που έπασχαν από λέπρα, της συζύγου του Κριστιάν η οποία όταν τον γνώρισε τον ακολούθησε στο έργο του και αντί να πηγαίνει στα νησιά δούλευε μαζί του στο Λοιμωδών Αγίας Βαρβάρας.

Και μέσω του Ζυλιέν γνωρίσαμε το μεγαλείο των χανσενικών, του Μανώλη Φουντουλάκη, του Επαμεινώνδα Ρεμουνδάκη και άλλων, καθώς και των συζύγων τους - οι οποίες τους ακολούθησαν χωρίς να πάσχουν οι ίδιες . Οι άνθρωποι αυτοί αν και παραμορφωμένοι ή τυφλοί, χωρίς δόντια, εξοβελισμένοι από την κοινωνία, έδωσαν μαθήματα ζωής . Γιατί όπως είπε ένας από αυτούς :

"Οι δυσκολίες και τα βάσανα σμιλεύουν τις ψυχές των ανθρώπων"

Στο τέλος της ταινίας αισθάνεσαι μια ικανοποίηση γιατί βλέπεις πως υπάρχουν ωραίοι άνθρωποι στον κόσμο. Ο Ψυλλάκης έχει το ταλέντο να τους κάνει να ανοίγονται, να μιλούν ταπεινά για τα μεγάλα και να μας εμπνέουν.

Σμιλεμένες Ψυχές - Σκηνοθεσία Σταύρος Ψυλλάκης, Μουσική Γιάννης Χαρούλης - Πρωτοβουλία της Βιβλιοθήκης Μανώλη Φουντουλάκη.

Μια φράση του Ζιλιέν Γκριβέλ που μου άρεσε πολύ, όταν τον ρώτησαν πώς δεν φοβόταν μην κολλήσει λέπρα. "Δεν πρόσεχα πολύ" είπε, "γιατί η προσοχή είναι στασιμότητα, ενώ το ρίσκο έχει κίνηση".

Χριστίνα Βάζου

Ένας ύμνος στην Ανθρωπιά και την Αγάπη είναι η καινούρια ταινία του αγαπημένου [Stavros Psillakis](#)!!!!

Ένα δώρο. Να πάτε να τη δείτε 😊

Κορνιλία Ζαρκιά

Πόσο πολύ χάρηκα, συγκινήθηκα, έμαθα, σκέφτηκα βλέποντας την ταινία!!

Σταύρο, συνέχισε ότι κάνεις είναι βαθύ και σημαντικό .

Και αισθητικά απλό, αρμονικό, σα δύσκολη χορογραφία

Μάρλεν Μούλιου

Ταινία σμιλεμένη με ανθρωπιά! Ευχαριστούμε τόσο πολύ γι αυτό το δώρο! Συγκλονιστικοί άνθρωποι και συγκλονιστικά σπουδαίες οι ανθρώπινες σχέσεις που περιγράφονται!

Καλλιόπη Κατσιδωνιώτη

Υπέροχη ταινία, συγχαρητήρια, ήταν μάθημα κινηματογράφου για μένα.

Ένα σινεμά που μιλά ήσυχα — μα λέει πολλά.

Μια ταινία του Σταύρου Ψυλλάκη για τον Julien Grivel· όχι μόνο για όσα έκανε, αλλά για τον τρόπο που έμαθε να βλέπει τον κόσμο.

Το βραβευμένο ντοκιμαντέρ προβάλλεται αυτές τις μέρες στο Δαναό.!

Βαγγέλης Καραμανωλάκης

Είδα χθες βράδυ τις Σμιλεμένες Ψυχές του [Stavros Psillakis](#) και σκέφτηκα για άλλη μια φορά πόσο ο κινηματογράφος αυτού του μοναδικού δημιουργού διαπνέεται από ένα βαθύ ανθρωπισμό, και πως ο ίδιος κατέχει μια σπάνια ικανότητα να σκάβει στο βαθύτερο είναι μας αναζητώντας τα πιο πλούσια κοιτάσματα των συναισθημάτων μας. Οι ταινίες του Σταύρου κατέχονται από μια βαθιά περιφρόνηση του περιττού, μια σπάνια αίσθηση του ουσιαστικού, του καίριου που μπορεί να είναι την ίδια στιγμή τόσο συνταρακτικό αλλά και τόσο χαμηλόφωνο. Και κυρίως, όσο σκέφτομαι ότι δικό του έχω δει, εκείνου που μπορεί μέσα και στις πιο δύσκολες και αντίξοες συνθήκες να παραμένει όμορφο και φωτεινό. Βγήκα από το σινεμά με εκείνη την παράξενη συγκίνηση και χαρά που έχεις όταν βλέπεις κάτι φωτεινό και βαθιά αισιόδοξο, όταν συναντάς κάτι που σε κάνει εντέλει καλύτερο άνθρωπο. Να την δείτε αυτή την ταινία.

Μάρω Θεοδωράκη

Η βαθιά ανθρωπιστική ταινία του Stavros Psillakis «Σμιλεμένες Ψυχές» μας άγγιξε , μας αφύπνισε και μας συγκίνησε . Η ιστορία του Ελβετού οδοντιάτρου Julien Grivel , ένα εσωτερικό ταξίδι , που θεράπευε αφιλοκερδώς τους χανσενικούς ασθενείς στην Αγ. Βάρβαρα μας έδωσε μαθήματα ανθρωπιάς και ενσυναίσθησης .

Μια ιστορία που δεν έρχεται να εντυπωσιάσει αλλά να μας μιλήσει στην καρδιά αφού όλοι όπως αναφέρεται από έναν ασθενή είμαστε «ενοικιαστές της ζωής».

Συγχαρητήρια στην Πολιτιστική Εταιρεία Κρήτης και σε όλους τους συντελεστές .

Σπεύσατε μέχρι αύριο στον κινηματογράφο Danaos Cinema.

Θα φύγετε από εκεί με μια σπάνια συγκίνηση ...

Παναγιώτης Παπαφράγκος

Οι Σμιλεμένες Ψυχές του Stavros Psillakis μου θύμισαν πως το βλέμμα ενός ανθρώπου-του γιατρού Julien Grivel- μπορεί να γίνει χάδι, και το σινεμά μια πράξη φροντίδας. Μια βαθιά ανθρώπινη ταινία, που ξεκινώντας από την ασθένεια και τη θεραπεία, μιλά με σπάνια ειλικρίνεια για τη συντροφικότητα, την αγάπη, τον έρωτα, τη ζωή.

Γιώργος Ευθύμιου

Και στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη
Ψυχεδελικός Stavros Psillakis
Σμιλεμένες Ψυχές
Δείτε τες όπου τις βρείτε.

Έλενα Μαρούτσου

Εάν δεν το έχετε δει ήδη, σπεύσατε να το δείτε. Πρόκειται για το ντοκιμαντέρ του Σταύρου Ψυλλάκη "Σμιλεμένες ψυχές". Αφηγητής και κέντρο της αφήγησης ο Ζυλιέν Γκριβέλ, ελβετός οδοντίατρος, ο οποίος επί 26 χρόνια ερχόταν στην χώρα μας και πρόσφερε αφιλοκερδώς θεραπεία στους χανσενικούς (λεπρούς) στο νοσοκομείο Αγία Βαρβάρα. Παρά το βαρύ του θέμα, το ντοκιμαντέρ δεν γέρνει στιγμή προς το μελοδραματισμό ή την ηρωοποίηση. Σεμνή και χαμογελαστή φιγούρα ο Γκριβέλ επί μιάμιση ώρα μας αδράχνει απαλά τη ψυχή με τον ποιητικό και ουσιαστικό του λόγο και μας την παραδίδει καθαρότερη και ελαφρύτερη, αφού την έχει βουτήξει στη μόνη αλήθεια, ειπωμένη από το στόμα ενός λεπρού: "Δεν κατέχουμε τίποτα, είμαστε μόνο ενοικιαστές της ζωής". Κάπως έτσι φαντάζομαι τους αγγέλους.

Δημοσθένης Παπαδάτος Αναγνωστόπουλος

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΝΑ ΕΙΣΑΙ ΑΡΡΩΣΤΟΣ;

Στο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ της Θεσσαλονίκης προβλήθηκε φέτος η ταινία του Σταύρου Ψυλλάκη "Σμιλεμένες Ψυχές": είναι η ιστορία του 82χρονου, σήμερα, Ελβετού οδοντίατρου Ζυλιέν Γκριβέλ (Julien Grivel), που για 26 χρόνια (1972-1998) ερχόταν εθελοντικά στην Αθήνα δύο φορές το χρόνο με τη γυναίκα του, την Κριστιάν, για να φροντίζει τα δόντια των χανσενικών (λεπρών) του νοσοκομείου Λοιμωδών της Αγίας Βαρβάρας. Πολλοί από τους νοσηλευόμενους ήρθαν στην Αγία Βαρβάρα μεταφερμένοι από την απομόνωση της Σπιναλόγκας. Εμείς βλέπουμε κυρίως δύο: τον Επαμεινώνδα Ρεμουντάκη, που έζησε στη φυλακή-εξορία της Σπιναλόγκας, και τον Μανώλη Φουντουλάκη, που προτίμησε τον εγκλεισμό στους θαλάμους της Αγίας Βαρβάρας, από το στίγμα του εκτοπισμού στο "Νησί των Λεπρών".

Τις ταινίες του Ψυλλάκη τις έμαθα από το "Άλλος δρόμος δεν υπήρχε": το ντοκιμαντέρ για τους αντάρτες του Δημοκρατικού Στρατού που κρύβονταν 14 χρόνια στα Χανιά. Άλλοι ίσως θυμούνται τις "Μικρές ιστορίες Ρομά", για τη ζωή των Τσιγγάνων. Οι "Σμιλεμένες ψυχές" θυμίζουν περισσότερο έναν "άλλο" Ψυλλάκη: την "Οφειλή" --το ντοκιμαντέρ για το φίλο του, τον Αλέκο, που πάλεψε με τον καρκίνο--, ή τον "Άνθρωπο που ενόχλησε το Σύμπαν" -- την ταινία για τους ανθρώπους που νοσηλεύονται στο Ψυχιατρείο των Χανίων. Δεν είναι άλλος, φυσικά. Ο ίδιος Ψυλλάκης που μας συγκινεί και που μας αφορά είναι. Αυτό που αλλάζει είναι η εστίαση.

Υπάρχουν τρόποι και τρόποι να μιλήσεις για την υγεία και την αρρώστια. Ένας είναι να εστιάσεις στη βιολογική τους πλευρά και την ιατρική τους διαχείριση. Άλλος είναι να πεις για τους τρόπους ζωής, τις συνήθειες και τους περιβαλλοντικούς παράγοντες που τις καθορίζουν. Ένας τρίτος είναι να δεις τις πολιτικές και τις οικονομικές ρίζες τους. Στις "Σμιλεμένες Ψυχές" (όπως νωρίτερα στην "Οφειλή" και στον "Άνθρωπο"), ο Ψυλλάκης δείχνει έναν τέταρτο τρόπο: να μιλάς για την αρρώστια απ' τη σκοπιά του νοήματος -- τού τι σημαίνει να έχεις τη νόσο του Χάνσεν ("να είσαι λεπρός"), ή καρκίνο (όπως ο Αλέκος στην "Οφειλή") ή μια ψυχική ασθένεια (όπως οι άνθρωποι στο Ψυχιατρείο). Ή,

ακόμα καλύτερα, να μιλούν αυτοί για το βίωμά τους, κι εσύ να τους ακούς, ώστε το βίωμα να πάψει νάναι μοναχικό, και να γίνει νόημα.

Ο "Άλλος δρόμος" ήταν μια ταινία για τους κομμουνιστές. Ο Ζυλιέν Γκριβέλ δεν φαίνεται να είναι κομμουνιστής: δηλώνει "φιλέλληνας" (όχι λ.χ. αλληλέγγυος), επικοινωνεί με τον υπουργό Υγείας της Δεξιάς Σπύρο Δοξιάδη, για να πάρει την άδειά του να έρχεται στην Ελλάδα, μιλά για την πνευματική σχέση του με τη χώρα, τον βλέπουμε στην ταινία να ανάβει ένα κερί ή τον διαβάζουμε στην Καθημερινή. Μπορούμε να υποθέσουμε ότι έχει μια οικονομική άνεση κι ότι είναι ίσως συντηρητικός. Αλλά, όπως πολλοί συντηρητικοί (σε αντίθεση με πολλούς φιλελεύθερους), ο Γκριβέλ καταλαβαίνει τι πάει να πει κοινότητα. Προκειμένου να προσφέρει στους ανθρώπους της -- προκειμένου "να είναι, παρά να έχει", όπως λέει--, διακινδυνεύει να προσβληθεί από τη νόσο του Χάνσεν. Στο ντοκιμαντέρ αυτό δείχνει να μην τον αφορά. Όμως, για να το κάνεις αυτό, για να ρισκάρεις προκειμένου να φροντίσεις, πρέπει από κάπου να κρατιέσαι: αυτό το από κάπου είναι η αγάπη για τον άνθρωπο που πάσχει: για να φροντίσεις έναν άνθρωπο, να κινδυνέψεις για έναν άνθρωπο ή να εκπαιδεύσεις έναν άνθρωπο, πρέπει να αγαπάς έναν άνθρωπο. Να νοιάζεσαι για το καλό του. Αν η ζωή πηγαиноέρχεται ανάμεσα σε δυο πόλους, την υγεία και τη νόσο --τη ζωή και το θάνατο--, η φροντίδα από αγάπη μπορεί να κρατήσει τον άνθρωπο για καιρό πιο κοντά στη ζωή, αντί η νόσος που τον προσβάλλει να γίνει ταφόπλακα. Η φροντίδα είναι αυτή η μάχη για να κρατηθούν ανοιχτά τα όρια της ζωής που στενεύει η νόσος. Γι' αυτό και το να είσαι άρρωστος δεν σημαίνει παντού και για όλους το ίδιο πράγμα. Οι σχέσεις των ανθρώπων, η αλληλεπίδρασή τους, είναι εδώ καθοριστικά. Και βοηθούν, όπως λέει ο Γκριβέλ, να κρατάς την ουσία: να "σουτάρεις τις λεπτομέρειες".

Το βίωμα και το νόημα της ασθένειας -- και πώς μπορεί η φροντίδα να τα αλλάξει, αλλάζοντας έτσι και τη ζωή: αυτή είναι νομίζω η αγωνία του Ψυλλάκη, γι' αυτό και οι ταινίες του μας αφορούν προσωπικά. Από αυτή τη σκοπιά, η έγνοια για το νόημα κάνει τον Ψυλλάκη στην πράξη έναν ανθρωπολόγο της υγείας, πέρα από άνθρωπο σπάνιας τρυφερότητας.

Για τον θεατή δεν είναι δύσκολο να συγκινηθεί με τις ταινίες του Ψυλλάκη. Για τον ίδιο, η συγκίνηση του θεατή έχει κερδηθεί με κόπο που ο θεατής δεν φαντάζεται μέχρι να πέσουν οι τίτλοι τέλους, μ' όλη αυτή τη ζεστασιά και την απλότητα που του απευθύνονται οι ταινίες. Στις "Σμιλεμένες Ψυχές", αξιοποιείται ένα τεράστιο αρχειακό υλικό, λήψεις από drone, συμβουλές από ιατρικό σύμβουλο, και πολλά ακόμα, που δεν σου πάει ο νους. Γι' αυτά, και για άλλα ακόμα, αξίζει να πάει κανείς στον "Δαναό", στην Αθήνα, ή στο "Μακεδονικόν", στη Θεσσαλονίκη, που η ταινία ξαναπαίζεται αυτές τις μέρες.

Κορίνα Χουδαλάκη

ΣΜΙΛΕΜΕΝΕΣ ΨΥΧΕΣ

Όταν βλέπεις ένα ντοκιμαντέρ του Stavros Psillakis μεταφέρεσαι αυτόματα σε ένα σύμπαν βαθιάς αγάπης για τον άνθρωπο. Στις ταινίες του καταπιάνεται με δύσκολα θέματα, τους ψυχικά ασθενείς, τους καρκινοπαθείς, τους κυνηγημένους κομμουνιστές. Όλα θέματα που με έναν άλλον κινηματογραφιστή θα ήταν βαριά για τη ψυχή μας. Οι ιστορίες του αγκαλιάζουν ανθρώπους βασανισμένους, ταλαιπωρημένους, ζωές δύσκολες. Και δεν ωραιοποιεί αυτές τις ζωές. Όμως καταφέρνει πάντα, μα πάντα, να καταδύεται στην ψυχή των ηρώων του, να εκμαιεύει από αυτούς όλη την αλήθεια τους, την ευγένεια, την αφοσίωσή τους στο έργο της ζωής τους και εν τέλει, τη σοφία τους.

Ο πρωταγωνιστής του τελευταίου ντοκιμαντέρ, «Σμιλεμένες ψυχές» είναι ένας 82χρονος Ελβετός οδοντίατρος, ο Ζυλιέν Γκριβέλ, ο οποίος από το 1972 έως και το 1998 επισκεπτόταν τη χώρα μας και θεράπευε αφιλοκερδώς τους χανσενικούς (λεπρούς) στο νοσοκομείο «Αγία Βαρβάρα». Ερχόταν επί για 26 καλοκαίρια, μαζί με τη γυναίκα του, αντί να κάνει διακοπές. Για να φτιάχνει τα δόντια των λεπρών, αυτών που άλλοτε τους εξόριζαν στην Σπιναλόγκα!

Είναι εμπυχωτικό να βλέπεις την ιστορία αυτού του «συνηθισμένου» ανθρώπου, που πίνει τις ρακές του, παίρνει το λεωφορείο, περπατάει δίπλα στη θάλασσα και τις «περισσευούμενες» ώρες του τις αφιέρωνε σε ανθρώπους που τότε δεν τους πλησίαζε κανείς. Που έζησε μια τόσο συνηθισμένη μα και τόσο ασυνήθιστη ζωή. Και με τη ζωή του μιλάει και σε μας. Μας αποκαλύπτει την ουσία της προσφοράς και της απλότητας. Της απλότητας, που σε κάνει να βάζεις ένα ματσάκι λεβάντα κάτω από τα ρουθούνια σου, να το μυρίζεις και αυτό να σου φτάνει. Να είναι αρκετό.

Μα εμπυχωτικό είναι να βλέπεις και τους ασθενείς. Και να μην τους λυπάσαι. Αλλά να τους θαυμάζεις για τον αγώνα τους. Και την πίστη τους, την αγάπη τους για τη ζωή.

Φεύγεις πιο «άνθρωπος» από τις ταινίες του Σταύρου.

Οι ταινίες του σμιλεύουν τελικά τις δικές μας ψυχές.

Και τον ευχαριστούμε γι' αυτό.

Γεωργία Μηλάκη

Η πρεμιέρα στο Πολιτιστικό Συνεδριακό Κέντρο Ηρακλείου - Cultural Conference Center Crete, παρουσία του Περιφερειάρχη Κρήτης Σταύρου Αρναουτάκη και του μοναδικού Σταύρου Ψυλλάκη, ήταν μια εμπειρία που δεν χωρά σε λέξεις. Μια τελετή βουβής συγκίνησης, που μας άφησε όλους να κοιτάμε πιο βαθιά μέσα μας — και στους άλλους.

Η κάμερα του Ψυλλάκη δεν καταγράφει. Αφουγκράζεται και αποκαλύπτει όσα κρύβονται πίσω από το βλέμμα, πίσω από τη σιωπή, πίσω από το “καλά είμαι...προσωρινά!”.

Για όσους έχουμε βιώσει τη φθορά, την αντοχή, το κουράγιο και τη σιωπηλή δύναμη της ανθρώπινης ψυχής, το ντοκιμαντέρ αυτό ήταν σαν να μας έδωσε φωνή.

Ήταν μια κατάδυση στην ουσία της ανθρώπινης ύπαρξης, μια σιωπηλή συνομιλία με τη μνήμη, τον πόνο, την τρυφερότητα και την αλήθεια.

Έφυγα από την αίθουσα συγκλονισμένη. Έχοντας ζήσει από κοντά ανθρώπινες ιστορίες σμιλεμένες από την ασθένεια, την απώλεια, τη σιωπή, βρήκα στον φακό του Ψυλλάκη κάτι οικείο — την ίδια την ψυχή να προσπαθεί να ακουστεί πίσω από το βλέμμα, τη σιωπή να γίνεται πιο εύγλωττη από λέξεις. Ο Σταύρος Ψυλλάκης δεν κάνει απλώς κινηματογράφο. Κρατά τον χρόνο ακίνητο για να φωτίσει ό,τι συνήθως μας διαφεύγει. Η παρουσία του, ζεστή, σεμνή, βαθιά ανθρώπινη, με έκανε να νιώσω πως είμαστε πολλοί αυτοί που αναζητούμε κάτι αυθεντικό, κάτι αληθινό, σε έναν κόσμο που τρέχει.

Ευχαριστούμε για αυτή την εμπειρία!

Για τις ψυχές που συναντήσαμε και για τις δικές μας που αναγνωρίσαμε μέσα σ' αυτές!

Στο τέλος της βραδιάς, λίγο πριν προλάβει την τελευταία πτήση, η Μαρίνα Φουντουλάκη μου ψιθύρισε με μια ζεστή αγκαλιά:

«Μόνο ένα ευχαριστώ, χωρίς αλλά λόγια...Η πολυετής συναναστροφή μου με τον Ζουλιέν και η πρόσφατη συνεργασία μου με τον Σταύρο Ψυλλάκη, με δίδαξαν κάτι σπουδαίο: ότι το καλό πάντα επικρατεί. Είναι η επίθεση του καλού...»

Αυτή η «επίθεση» ήταν παρούσα. Σε κάθε βλέμμα, σε κάθε δάκρυ, σε κάθε χαμόγελο, σε κάθε σιωπή.

Ευγνωμοσύνη!

Ευχαριστίες: Julien Grivel, Σταύρος Ψυλλάκης, Ματθαίος Φραντζεσκάκης, Μαρίνα Φουντουλάκη.

Μιχάλης Ταμπούκας 1 (26/04/2025 ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Λάρισα)

<https://www.eleftheria.gr/smilemenes-psyxes-toy-stayroy-psyllakh/>

Ο Ελβετός οδοντίατρος Ζιλιάν Γκριβέλ, για 26 χρόνια (από τα 29 του το 1972 έως το 1998) ερχόταν στην Αθήνα δύο φορές τον χρόνο και φρόντιζε δωρεάν τα δόντια των χανσενικών (λεπρών) στο Νοσοκομείο Λοιμωδών Νόσων «Η Αγία Βαρβάρα». Σε αυτήν τη διαδρομή του, που απετέλεσε σημείο αφετηρίας για την ανεκτίμητη ταινία «Σμιλεμένες Ψυχές» του Σταύρου Ψυλλάκη, ο Ζιλιάν Γκριβέλ δημιούργησε προσωπικές σχέσεις με ανθρώπους (στους οποίους παρείχε υπηρεσίες εκείνη την

εποχή), οι οποίες καθόρισαν τη ζωή του και παραμένουν αδιάβλητες μέχρι σήμερα. Με το βιβλίο του «Ελλάδα, η δική μου Ιθάκη», η εμπειρία του Ζιλιάν Γκριβέλ έγινε ευρύτερα γνωστή όπως και το έργο του. Όπως λέει ο ίδιος, ο πρώτος υπεύθυνος αναφορικά με την πνευματική του εξέλιξη στη βαθιά σχέση του με την Ελλάδα, ήταν ο Μανώλης Φουντουλάκης, που η ισχυρή επικοινωνία τους οδήγησε σε γόνιμους καρπούς. Κάποια στιγμή, ο Μανώλης Φουντουλάκης του είπε: «Ξέρεις φίλε, από αυτές τις δοκιμασίες (που περνάμε οι χανσενικοί) βγαίνει όμορφα σμιλεμένη η ψυχή του ανθρώπου».

Οι «Σμιλεμένες Ψυχές» του Σταύρου Ψυλλάκη είναι μία πνευματική εμπειρία ζωής που δεν χωρά σε λέξεις. Μετά την προβολή, τηλεφώνησα αμέσως σε έναν φίλο που θα επέστρεφε στην Αθήνα από τις πασχαλινές διακοπές την επομένη (Τρίτη της Διακαινησίμου) και του είπα: «Μόλις είδα τις “Σμιλεμένες Ψυχές” του Σταύρου Ψυλλάκη. Είναι το κάτι άλλο. Μόλις έρθεις, μην το χάσεις. Και σου λέω μόνο το εξής: Αν μη τι άλλο, πόσες ταινίες ξέρεις και, μάλιστα, ντοκιμαντέρ με πληρότητα θεατών σχεδόν στο 100% της αίθουσας, καθημερινή και, μάλιστα, Δευτέρα της Διακαινησίμου, με το κοινό όχι μόνο να μένει στη θέση του χωρίς να βγάλει άχνα για να δει όλους τους τίτλους τέλους (και να ακούσει και τον Γιάννη Χαρούλη να ερμηνεύει το τραγούδι του), αλλά και να χειροκροτεί κιόλας;». «Σπανιότατο (γεγονός)», απάντησε ο φίλος μου. «Όπως και η ταινία», (τον) συμπλήρωσα.

Ευχαριστώ από καρδιάς τον Σταύρο Ψυλλάκη με ολόψυχη ευγνωμοσύνη, η οποία (μέσω του Σταύρου Ψυλλάκη) οφείλεται επίσης σαφώς και στον Ζιλιάν Γκριβέλ, (καθ’ οδόν στην αλληλουχία της προς την πηγή) στον Μανώλη Φουντουλάκη και (χτυπώντας φλέβα στην κορυφή της ρίζας) στον μεγάλο αγωνιστή Επαμεινώνδα Ρεμουντάκη. Και αυτό το «ευχαριστώ» είναι το ελάχιστο που μπορώ να πω μπροστά στο κύμα με το οποίο και ξεκινά η ταινία για να μας οδηγήσει ως πυξίδα σε ένα ταξίδι ζωής με όχημα την ουσία του (ενδιάθετου προς σπορά) λόγου της. Και ό’ έχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω. Όποιος έχει (ανοιχτά τα πνευματικά) αυτιά για να ακούει, ας ακούει. «Με τα κύματα έρχονται οι χίμαιρές μου. Αλλά φεύγουνε. Έρχονται και φεύγουνε, με τα κύματα... Είναι το μέρος που ντύνω αυτές τις στιγμές με όνειρα. Νιώθω συμφωνία με τους άλλους, με το περιβάλλον, με τον εαυτό μου.

Αυτό το μέρος είναι το safe place (ασφαλής τόπος) μου...», μονολογεί ο Ζιλιάν Γκριβέλ στην αγαπημένη του παραλία στην Κρήτη καθώς αφουγκράζεται τον παφλασμό των κυμάτων. Ο πολυσχιδής Σταύρος Ψυλλάκης (αριστερά στη φωτογραφία με τον Ζιλιάν Γκριβέλ), όντας καλλιτέχνης μοναδικής εμβρίθειας με την ανεξάντλητη γενναιοδωρία της πολύπτυχης παλέτας του στην ανατομία της ψυχής, αναλαμβάνοντας τη σκηνοθεσία, το σενάριο και (μαζί με τον Σπύρο Κοκκά) το μοντάζ (που αποτελεί και την πεμπτουσία του κινηματογράφου) των «Σμιλεμένων Ψυχών», αφουγκράστηκε το σμίλευμα των παφλασμών στην εμβέλεια των διακυμάνσεών τους. Παρεμπιπτόντως, ο τίτλος της ταινίας οφείλεται στη γόνιμη συμβολή του Θοδωρή Παπαδουλάκη. Οι «Σμιλεμένες Ψυχές» δεν είναι απλώς μία σπουδαία ταινία. Υπάρχουν ταινίες με τις οποίες ευλογήθηκα στην προσφορά τους με πολύτιμα βιώματα. Από κάποιες, μετρημένες στα δάχτυλα του ενός χεριού (με κορυφαία το «Νησί» του Πάβελ Λουνγκίν), ωφελήθηκα με εμπειρίες ζωής και δη από τις πιο σημαντικές. Αν δεν είχα δει τις «Σμιλεμένες Ψυχές», θα έλειπε ένα κομμάτι ζωτικής πνοής του είναι μου.

Μιχάλης Ταμπούκας2 (2/05/2025 ΜΕ ΑΛΛΑ ΜΑΤΙΑ)

[«Σμιλεμένες Ψυχές» του Σταύρου Ψυλλάκη](#)

«Σμιλεμένες Ψυχές» του Σταύρου Ψυλλάκη

 Ένα μοναδικό κινηματογραφικό γεγονός
Η ψυχή της διαδρομής

Ο Ελβετός οδοντίατρος Ζιλιάν Γκριβέλ, για 26 χρόνια (από τα 29 του το 1972 έως το 1998) ερχόταν στην Αθήνα δύο φορές τον χρόνο και φρόντιζε δωρεάν τα δόντια των χανσενικών (λεπρών) στο Νοσοκομείο Λοιμωδών Νόσων «Η Αγία Βαρβάρα». Σε αυτήν τη διαδρομή του, που απετέλεσε σημείο αφετηρίας για την ανεκτίμητη ταινία «Σμιλεμένες Ψυχές» του Σταύρου Ψυλλάκη, ο Ζιλιάν Γκριβέλ δημιούργησε προσωπικές σχέσεις με ανθρώπους (στους οποίους παρείχε υπηρεσίες εκείνη την εποχή), οι οποίες καθόρισαν τη ζωή του και παραμένουν αδιάβλητες μέχρι σήμερα. Με το βιβλίο του «Ελλάδα, η δική μου Ιθάκη», η εμπειρία του Ζιλιάν Γκριβέλ έγινε ευρύτερα γνωστή όπως και το έργο του. Όπως λέει ο ίδιος, ο πρώτος υπεύθυνος αναφορικά με την πνευματική του εξέλιξη στη βαθιά σχέση του με την Ελλάδα, ήταν ο Μανώλης Φουντουλάκης, που η ισχυρή επικοινωνία τους οδήγησε σε γόνιμους καρπούς. Κάποια στιγμή, ο Μανώλης Φουντουλάκης του είπε: «Ξέρεις φίλε, από αυτές τις δοκιμασίες (που περνάμε οι χανσενικοί) βγαίνει όμορφα σμιλεμένη η ψυχή του ανθρώπου».

Οι «Σμιλεμένες Ψυχές» του Σταύρου Ψυλλάκη είναι μία πνευματική εμπειρία ζωής που δεν χωρά σε λέξεις. Μετά την προβολή, τηλεφώνησα αμέσως σε έναν φίλο που θα επέστρεφε στην Αθήνα από τις πασχαλινές διακοπές την επομένη (Τρίτη της Διακαινησίμου) και του είπα: «Μόλις είδα τις "Σμιλεμένες Ψυχές" του Σταύρου Ψυλλάκη. Είναι το κάτι άλλο. Μόλις έρθεις, μην το χάσεις. Και σου λέω μόνο το εξής: Αν μη τι άλλο, πόσες ταινίες ξέρεις και, μάλιστα, ντοκιμαντέρ με πληρότητα θεατών σχεδόν στο 100% της αίθουσας, καθημερινή και, μάλιστα, Δευτέρα της Διακαινησίμου, με το κοινό όχι μόνο να μένει στη θέση του χωρίς να βγάλει άχνα για να δει όλους τους τίτλους τέλους (και να ακούσει και τον Γιάννη Χαρούλη να ερμηνεύει το τραγούδι του), αλλά και να χειροκροτεί κιόλας;». «Σπανιότατο (γεγονός)», απάντησε ο φίλος μου. «Όπως και η ταινία», (τον) συμπλήρωσα.

Τα κύματα της σμίλης

Ευχαριστώ από καρδιάς τον Σταύρο Ψυλλάκη με ολόψυχη ευγνωμοσύνη, η οποία (μέσω του Σταύρου Ψυλλάκη) οφείλεται επίσης σαφώς και στον Ζιλιάν Γκριβέλ, (καθ' οδόν στην αλληλουχία της προς την πηγή) στον Μανώλη Φουντουλάκη και (χτυπώντας φλέβα στην κορυφή της ρίζας) στον μεγάλο αγωνιστή Επαμεινώνδα Ρεμουντάκη. Και αυτό το «ευχαριστώ» είναι το ελάχιστο που μπορώ να πω μπροστά στο κύμα με το οποίο και ξεκινά η ταινία για να μας οδηγήσει ως πυξίδα σε ένα ταξίδι ζωής με όχημα την ουσία του (ενδιάθετου προς σπορά) λόγου της. Και ό έχων ὄτα ἀκούειν ἀκούετω. Όποιος έχει (ανοιχτά τα πνευματικά) αυτιά για να ακούει, ας ακούει. «Με τα κύματα έρχονται οι χίμαιρές μου. Αλλά φεύγουνε. Έρχονται και φεύγουνε, με τα κύματα... Είναι το μέρος που ντύνω αυτές τις στιγμές με όνειρα. Νιώθω συμφωνία με τους άλλους, με το περιβάλλον, με τον εαυτό μου. Αυτό το μέρος είναι το safe place (ασφαλής τόπος) μου...», μονολογεί ο Ζιλιάν Γκριβέλ στην αγαπημένη του παραλία στην Κρήτη καθώς αφουγκράζεται τον παφλασμό των κυμάτων. Σε κοντινό εξωκλήσι, θα ανάψει ένα κερί. Ο πολυσχιδής Σταύρος Ψυλλάκης, όντας καλλιτέχνης μοναδικής εμβρίθειας με την ανεξάντλητη γενναιοδωρία της πολύπτυχης παλέτας του στην ανατομία της ψυχής, αναλαμβάνοντας τη σκηνοθεσία, το σενάριο και (μαζί με τον Σπύρο Κοκκά) το μοντάζ (που αποτελεί και την πεμπτούσια του κινηματογράφου) των «Σμιλεμένων Ψυχών», αφουγκράστηκε το σμίλευμα των παφλασμών στην εμβέλεια των διακυμάνσεών τους.

Παρεμπιπτόντως, ο τίτλος της ταινίας οφείλεται στη γόνιμη συμβολή του Θοδωρή Παπαδουλάκη.

Οι «Σμιλεμένες Ψυχές» δεν είναι απλώς μία σπουδαία ταινία. Υπάρχουν ταινίες με τις οποίες ευλογήθηκα στην προσφορά τους με πολύτιμα βιώματα. Από κάποιες, μετρημένες στα δάχτυλα του ενός χεριού (με κορυφαία το «Νησί» του Τάβελ Λουνγκίν), ωφελήθηκα με εμπειρίες ζωής και δη από τις πιο σημαντικές. Αν δεν είχα δει τις «Σμιλεμένες Ψυχές», θα έλειπε ένα κομμάτι ζωτικής πνοής του είναι μου.

Φώτης Καγκελάρης

Σταύρο μου, στο είπα κι από κοντά, είναι συγκλονιστική, σπουδαία ταινία και συνάμα τρυφερή. Μπράβο σου, είσαι μεγάλος σκηνοθέτης και μεγάλος δάσκαλος της αφήγησης.

Κωνσταντίνος Πίπτας

Πόσα χρόνια έχετε να συγκινηθείτε ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ στον κινηματογράφο; Και μπορεί αυτό να συμβεί με ένα ντοκιμαντέρ; Εμένα αυτό ακριβώς μου συνέβη, χθες το απόγευμα στον "Δαναό". Έκλαιγα στη διάρκεια της προβολής, δεν ντρέπομαι να το πω. Ο Σταύρος Ψυλλάκης έχει ένα μαγικό τρόπο να αγγίζει τα ανθρώπινα, είναι ο καλύτερος ντοκιμαντερίστας που έχουμε στην Ελλάδα. Η μικρή αίθουσα του Δαναού είναι γεμάτη κάθε μέρα με μόνη διαφήμιση το από στόμα σε στόμα, ο κόσμος δεν λαθεύει.. Σ' ευχαριστούμε πολύ Σταύρο.

Μανώλης Τιμπλής

Όσοι ιερείς του χρήματος ομνύουν στο άτομο και αρνούνται την ύπαρξη της κοινωνίας, αν δουν την ταινία θα ντραπούν.

Βασίλης Κάλφας

Και να αγαπάς και να θαυμάζεις τους φίλους σου.

Γιάννης Αναστασάκης

Χαίρεσαι που υπάρχουν άνθρωποι σαν τον Ζιλιέν Γκριβέλ και σαν το Σταύρο Ψυλλάκη! Πόση χαρά πήρα πριν λίγο στο ΔΑΝΑΟ, πόση δύναμη! Και πόση συγκίνηση ένιωσα από όσα διαδραματίζονται (νομίζω αυτή είναι η σωστή λέξη) σε αυτό το ντοκιμαντέρ. Ευχαριστούμε Σταύρο κι ευχαριστούμε, Ζιλιέν. Νάστε καλά! Άξια η ταινία για τα βραβεία που έχει ήδη πάρει και για την αγάπη των θεατών που την απολαμβάνουν. Μην τη χάσετε!

Χρήστος Πυθαράς

Ένα σινεμά στο οποίο δεν παίζει κανένα ρόλο ο τρόπος και η δεξιότητα κατασκευής του (πιο λιτός δεν γίνεται) αλλά ο λόγος και ο στόχος κατασκευής του. Μια επαναφορά στα απλά μα ουσιώδη ερωτήματα "Γιατί το κάνω" και "Τι θέλω", για όσους κυνηγάμε τη βιρτουοζιτέ. Μια ταινία που διέπεται από και καταφέρνει με τον πιο ειλικρινή τρόπο, να σμίξει την σεμνότητα και το ήθος του δημιουργού και του (ανθρώπου του) θέματος της.

Γιώργος Δάνας

Το βράδυ της Κυριακής 1/6 είδα στον δημοτικό κινηματογράφο "Κήπος" την ταινία - ντοκιμαντέρ του χανιώτη σκηνοθέτη Σταύρου Ψυλλάκη "Σμιλεμένες ψυχές". Ήταν από τα έργα που όταν τελειώνουν δεν μπορείς να μιλήσεις, είναι σαν να σου έχει πάρει τη μιλιά η ταινία, ίσως για να σου δώσει το χρόνο να βρεις τα λόγια να περιγράψεις εικόνες και

συναισθήματα. Γιατί λέξεις όπως πανέμορφο, εξαιρετικό, συγκλονιστικό, δεν αρκούν για να περιγράψουν αυτά που είδες άκουσες και -κυρίως- ένιωσες.

Όταν μάλιστα ο πρωταγωνιστής του ντοκιμαντέρ δεν είναι ένας μυθικός ήρωας με πανοπλία πάνω σε άσπρο άλογο ή ένας σούπερμαν με υπερφυσικές δυνάμεις, αλλά ένας απλός οδοντίατρος, ο Ελβετός Julien Grivel, ένας άνθρωπος της διπλανής πόρτας που λένε, τότε νιώθεις πραγματικό δέος για το μέγεθος της ψυχής του, της ανθρωπιάς του.

Αυτός ο άνθρωπος ερχόταν για 26 χρόνια (1972-1998) δύο φορές το χρόνο στην Ελλάδα και φρόντιζε δωρεάν τα δόντια των χανσενικών (λεπρών) της Αγίας Βαρβάρας.

Μιά αρρώστια που προκαλούσε τρόμο και μόνο στο άκουσμα της, ο Julien Grivel είχε το θάρρος και την ψυχή να την πλησιάζει εθελοντικά και αφιλοκερδώς σε απόσταση αναπνοής κυριολεκτικά, για να προσφέρει λίγη ποιότητα ζωής στους ασθενείς.

Αυτό όμως που δείχνει το μεγαλείο της ψυχής του και το μέγεθος της ανθρωπιάς του, είναι το ότι ο J. Grivel αφηγείται την ιστορία του με τέτοιο και τόσο ταπεινό τρόπο, σαν να επρόκειτο για το απλούστερο και ευκολότερο πράγμα στον κόσμο αυτό που έκανε για 26 χρόνια, έχοντας στο πλευρό του την γυναίκα και βοηθό του Κριστιάν.

Μιλά για τις φιλίες που ανέπτυξε με χανσενικούς (Μανώλη Φουντουλάκη, Επαμεινώντα Ρεμουντάκη) και τις οικογένειες τους, και περιγράφει πως η στάση ζωής τους επηρέασε και διαμόρφωσε και την δική του στάση απέναντι στη ζωή, κάτι που τον έκανε να αντιμετωπίσει με θάρρος την δική του πρόκληση απέναντι στον καρκίνο χρόνια αργότερα.

Ακούμε τον Μανώλη Φουντουλάκη μέσα από συνεντεύξεις που έδωσε το 2009 (ένα χρόνο πριν πεθάνει) να μας μιλά για την ζωή του, για την γυναίκα του τη Λενιώ που στάθηκε βράχος δίπλα του μέχρι τον θάνατο της, και εδώ έρχεται ο Σταύρος Ψυλλάκης με το "μαγικό ραβδί του" και συνδυάζει αυτές τις στιγμές του 2009 με την τωρινή αφήγηση του J. Grivel, και τις κάνει να δείχνουν σαν ένας ζωντανός σημερινός διάλογος.

Αυτή η "ισορροπία" που κρατάει ο σκηνοθέτης ανάμεσα στις στιγμές με τον Φουντουλάκη και τον Ρεμουντάκη που δείχνουν ολοκάθαρα το μέγεθος του τέρατος από τη μία, και στις στιγμές με την ήρεμη και χαμογελαστή αφήγηση του J. Grivel είναι ίσως αυτό που κόβει την λαλιά.

Έχει happy end η ταινία ? Νικάει το καλό ?

Happy ίσως όχι, δύσκολα θα ένιωθες happy με τον Γολγοθά ανθρώπων. Όμως in the end κερδίζει το καλό, νικητής είναι η ανθρωπιά, η έμπρακτη αλληλεγγύη, η καλοσύνη, και αυτά έχουν ανθρώπινο πρόσωπο, το πρόσωπο του Julien Grivel και της γυναίκας του Christian.

Σταύρο Ψυλλάκη, ευχαριστούμε για αυτό που μας πρόσφερε !!

Πολλά μπράβο και στους συνεργάτες του σκηνοθέτη, τον Μανώλη Λεβεντέλη - Manolis Levedelis και τον Κώστα Κοσμάδη, όπως και στον παραγωγό του ντοκιμαντέρ Μαθαίο Φραντζεσκάκη.

Μιχάλης Βιρβιδάκης

Ίσως η πιο "αυτοβιογραφική" ταινία του δημιουργού της... Με την έννοια της ταύτισης. Ο Σταύρος συναγωνίζεται ως δημιουργός την προσφορά ψυχής του κεντρικού του ήρωα και ίσως να την ξεπερνάει. Κάθε φορά μας αφήνει άναυδους!!! Ευχαριστούμε, μόνο αυτό!

Γιώργος Τσεμπερόπουλος

Βλέποντας την υπέροχη ταινία σου "ΣΜΙΛΕΜΕΝΕΣ ΨΥΧΕΣ" αισθανόμουν ότι περνούσα από μια αξονική τομογραφία του ηθικού μου εαυτού, με μια αγωνία για το κατά πόσο έχω κάπως καταφέρει στη ζωή μου να σταθώ κι εγώ σε κάποιο επίπεδο. Οι απλές επιλογές ζωής του Julien Grivel ήταν, και είναι, ένα τεράστιο μάθημα για εμένα και σ ευχαριστώ πολύ γι αυτό. Να είσαι πάντα καλά!